

da se bolj gleda na risanje ali da se nauk v kemiji razširi; ozirati se je na to v učnem črtazu, v drugih krajih pa, kjer preoblasta kmetijstvo, je gledati na te razmere pri nauku v prirodopisu in prirodoslovji, in podpirati gre ta nauk s posebnimi učili, kakor so: šolski vrt, drevesnica i. t. d.

f) V učnem črtazu gre tudi določiti število pismenih nalog, ki se dajejo na teden ali na mesec; vendar gre to omejiti le na jezike in na številjenje.

g) Določila, dana pod I. v tem ukazu: 5., 6. in 7. imajo veljati tudi za meščanske šole.

h) Ako je dovolj učnih moči, more se na meščanskih šolah za dečke osnovati poučevanje, da se doseže nekaka ročna spretnost (delavska šola), vendar to ni obligatno.

Učni črtež za vsako posamezno meščansko šolo ima predložiti deželna oblast na učnemu ministrstvu v odobrenje, ima pa pridejati svoje mnenje. Dokler načrt ni odobren, ima pa obdržati vsaka meščanska šola svoj dozdanji učni črtež.

4. Ako je v šolskem okraji več meščanskih šol, tako gre obdrževati vsako leto razen okrajne konference, zapovedane po ministrskem ukazu dné 8. maja 1872, št. 3306 še posebno zbirališče učiteljev meščanskih šol, kjer pridejo v posvèt posebne zadeve teh učilnic. Za te konference meščanskih učiteljev veljajo določila imenovanega ukaza o okrajnih konferencah, kolikor simkaj spadajo.

5. Šolske oblasti imajo gledati na to, kjer potreba za ljudsko poučevanje sega nad učni smoter petero-, šesterorazrednih splošnih ljudskih šol, da se tam po obstoječih postavah osnujejo meščanske šole.

Kolikor izpeljava teh ukazov zahteva sodelovanja deželnega zastopa ali izpremembe deželnih šolskih postav, imajo se deželske šolske oblasti posvetovati z deželnim odborom in po potrebi staviti potrebnih nasvetov ministrstvu za uk in bogočastje.

(Dalje prihodnjič.)

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

13.

„Kakor vijol'ce cvét,
Razveseljuje svét
Modro, ponižno
Slovensko deklè.“ Virk.

Odpusti mi ljubeznjiva bralka, da sem zapustil za kratek čas svoj predmet. Moral sem povedati nekaj besed svojim gospodom kolegom in svojim dragim kolegijam. Prepričan sem, da ne bodo vsem ušeli. Ali bi bil tudi prazen trud, ustreči vsakemu. To mi je edino v tolažbo. Preidiva zopet k vzgoji naše Julije!

Ona bodi pred vsemi pokorna in ponižna deklica. Pokorščina in še mnogo drugih lepih lastnosti izvira iz vere, kajti ta nas uči spoštovati stariše ter njih namestnike. Ali ni le dovolj, ako se ji samo pripoveduje, da imá se uklanjati našim zapovedim; ampak pokorščine naj se uči tudi v dejanji.

„Možu bodeš pokorna!“ — S temi besedami odločil je stvarnik ženi nje nalog. Ona ne sme biti gospodovalka, ampak le slušalka. In tako je tudi prav; in slabo znamenje, in hudo je živeti tam, kjer vladajo ženske. Toda ravno vzgoja pokorščine se tako rada zanemarija pri ženskih.

Ženske so v prvi mladosti res mnogo voljnije, mnogo krotkeje, nego dečki. Zato se nam ne zdi potrebno vplivati na nje s tako ostrimi sredstvi, nego na dečke. To je prva naopaka. Menimo namreč, da bode ostala deklica vedno tako ljubeznjiva, tako pridna, tako ubogljiva. Ali ko je prepričana, da se sme gibati čisto prosto, se kmalu vsa predrugači. Največkrat tudi ne zapazimo te premembe precej.

Od začetka je opravljala deklè vsako delo ter je izpolnjevala vsako naše povelje brez opotekanje, brez zamude. Ni nam bilo celó treba ji veleli vselej, dosti je bilo, da

smo ji le pomignili. Bili smo zadovoljni z njo, hvalili smo jo, da je pridna, ter jo postavljali v vzgled drugim manj ubogljivim otrokom.

Ali ravno ta zaslužena in nezaslužena hvala in slava jo izpridi. Toda ne smemo misliti, da bode ostala tako pridna in ubogljiva, ako je nikdar ne pohvalimo, ali celó zmiraj grajamo. Pervo kakor drugo je zeló naopáčno. Tú je treba vzgojitelju jako zmernemu biti. Ni treba hvaliti dekleta za vsako verlo izvršeno povelje, ali celó zahvaljevati se ji, kakor je žalibože navadno v nekaterih gospodskih družinah, kjer stariši tudi otrokom rekó, ako jim storé kako opravilo: „hvala!“ Kajti menijo, da se otroci tako učé maníre; ali pa izrekajo stariši besedo „hvala!“ užé kar tako iz navade, in pri tem nič ne mislijo.

Da se ne izpridijo deklice s premnogo hvalo, je zeló vážno. In tudi ni prav lahko dobro gospodariti s pohvaljenjem. Treba je vzgojitelju v to tako imenovanega pedagogičnega takta, t. j. on ima občutiti, kdaj naj se hvali, in kdaj ne. Ta talent ni prirojen nikomur, ali pridobí si ga lahko vsakdo, kdor le s pazljivim okom pregleduje človeško življenje. Prisvoji si ga ravno tako lahko na kmetih, kakor po mestih, kajti vsakdo se lahko učí marsičesa od preprostega kmeta, kakor od navihanega meščana, od cestnega pometáča, kakor od dvornega svetnika. A iz knjig si ga ne prisvoji nikdo. Videti mora vzgojitelj, kako se je obnašal ta ali oni s svojim otrokom v tem ali onem slučaju, in kakov vtís je napravilo njega obnašanje na otroka.

Mislimo si, da smo izpridili hčer s premnogim hvaljenjem. Kaj se je zgodilo? Padala je ona moralično vedno nižeje in nižeje, in slednjič nam odrekla kar javno svojo pokorščino. Kako je to prišlo?

Najprej jame deklè na tihem nasprotovati našim poveljem. Ker smo jo hvalili za vsak posel ter se ji laskali morda celó, začné kmalu misliti, da nam ni dolžna storiti vsega, kar ji ukažemo, ali za kar jo prosimo. In užé ne gre ona več z onim veseljem na delo, kakor prej.

Kmalu potem začné stresati z glavo, ako se ji zapové kaj, kar ji ni ušéč; potem se užé malo zakremži; a vendar še uboga. — Dalje se jame užé obotavljati ter se izgovarjati na pr., da mora še prej izvršiti nekaj družega, ali da se ne mudí tako, ali da je trudna i. t. d. Tú se ji mora veleti užé dvakrat, da ima izpolniti naše povelje, ali ji celó zažugati. In to je druga naopaka, kajti tako daleč ne sme priti. Kajti kjer se godí užé takó, tam se bode godilo kmalu še huje. Na prvo povelje, na prvi migljež celó imajo ubogati hčere; dve besedi, dva migljeja sta vselej odveč.

Zato mati, glej in prepričaj se, da bode vselej in takoj izpolnila hči tvoje povelje. Tudi ji ne zapoveduj kake stvarí, katero ima storiti še le čez nekaj časa, ako ravno ni posebno potrebno. Počakaj raje, da poteče ta čas, in potem ji zapovej. Verjemi mi, ako ima hči eno ali dve uri časa, tudi čez tri ure ne bode izpolnila tvojega povelja. In kako lahko se bode mu izognila! Izgovarjala se ti bode, da je pozabila mej tem, ali da je bilo užé prepozno. Ali glavna stvar je ravno, da se ne izgovarja deklè, da se tudi ne more izgovarjati. Vender zapoveduj ji le kaj tacega, kar je v istini zmožna storiti.

Kakor sem užé dejal, te perve korake do nepokorščine kaj radi preziramo. Pač jih bode opazil lahko óni, ki je srečen lastnik prej imenovanega pedagogičnega takta, ter jih bode vedel tudi ceniti, ter jih znal tudi odpravíti. Ali le malo je teh srečnih lastnikov. Zgodilo se bode kmalu, da bode odrekla nam hči kar na enkrat pokorščino. Zgodilo se bode to tem prej, čem manj smo gledali prej na izpolnitev naših zapovedi; še prej, ako smo pregledali, da hči ni izpolnila celó dvakratnega povelja ali žuganja. Kajti užé to je zeló naopáčno, ako na pr. zapovemo hčeri, naj nam prinese dve poli papirja iz prodajalnice, in nam prinese le eno. Ako ji potem rečemo, da smo ji veleli prineseti dve, in nam ona odgovorí, da je pozabila, in da pojde pozneje, kadar bomo popisali prvo polo,

po drugo, je treba, da ne trpimo tega, ampak jo takoj pošljemo zopet k prodajalcu. — Povelja naša imajo biti resna, in gledati se ima z vso resnobo, da se izpolnijo natančno.

Ravno, ako hočemo vzrejati hčere, da bodo pokorne, se ne smé prezirati nobena, tudi ne najmanjša malenkost. Ta lastnost je tako važna, tako potrebna, da ni noben trud prevelik, da se doseže.

(Dalje prihodnjič.)

Knjiga Slovénka

v

dobah XVI. XVII veka.

Primeri po tej knjigi iz razdelka b): Prava viža te S. Spuvidi: Jest ubogi grešni človek, se spovem, inu dolžan dam, G. Bogu Očetu Nebeškemu, Divici Materi Marij, usim Nebeškim Svetnikom, inu vam Spovidniku na Božjim mesti, useh teh moyh grehou, katere sim jest sturil ali diäl, od začetka mojga života, noter do današnjiga dne, sam ali samodrüg, veideoč ali neveideoč; speč, čuječ, ležeč, gredeoč, zmiseljo ali zdianëm, kakorkoli sim se pregrešil, ali pozabil, tega usiga mi je žal, inu me greva izpraviga mojga sêrcá... — V letëh inu usëh grehih super Bogá, bližniga, inu sam sebe, u katerih G. Bug milostivi, mene kriviga narbole vei: inu jest ubogi grešni človek sim moje žive dny dopèrnesel, se dolžan dam, inu spoznam, de so ony meni žal, inu me grávajo z praviga mojga serca. Za tega volo jest prossim vas Spovidnika de mene vy na Božym mesti od usih moyh grehou odvežete, ta odpustek rečete, inu pokuro daste. Jest pak hočem z Božjo pomočjo posihmal se grehou varuvati inu moje živienie pobulšati. Amen.

Psal. 14. Domine quis habitabit.

O Gospud u' svetim Nebi, Gdú bo prebival per tebi?

Inu užival tvoje časty, Na gorri tvoje svetusti?

Kir se pred grehi varujo, Inn têrdé pravico tvojo.

Sercom risnico govoré, Bližnym žaliga ne sturé.

Kir bližnih ne opraujejo, Vsé dobru od nyh pravio.

Bug pak sovraši usé leté, Kir ga slušati ne hoté.

Kar oblubio bližnimu, Tuistu obstojé niemu;

Te svoje denarje nikâr, Na buhar ne dadé nigdâr.

Ty kir mita ne uzamejo, Nedolžnimu pomagajo:

Te bo Búg k sebi jemal, Z' večnim lebnom daroval.

Čast, hvala bodi G. Bogú, Očetu, Synu, S. Duhú:

Zdai inu usakateri čas, Od usiga zlega reši nas. Amen.

2. Nebeški Zyl, tú je teh svetih očakov zveistv premišľovanie. V' katerim se zapopade viža te čednosti lubiti, inu pred hudim djaniãm bëžati: na tú večnu spumniti, inu Bogá prou lubiti. Vkupai zloženu skuzi Mattia Castelza Canonica inu Beneficiata S. Roženkranca v Novim Mestu. Stiskanu v Lublani skuzi Jožepa Tadea Mayeria Deželskiga Buquih stiskauca, v' tem leitu 1684. 8. 448.

Knjigo v latinskem ogovoru poklanja sinovom „Georgii Sigismundi A. Gallenberg, in Thurn, Rossegk, et Gallenstein etc. — Humillimus Servus et Sacellanus... ac Fundator Beneficii S. Barbarae“. Po latinski molitvi in škofovski poterditvi nasledvajo premišľjevanja o človekovem namenu po mnogih razstavkih v 40 poglavjih (str. 1—350); nato (str. 351—430) „Méssec Božye lubézni, tu je, vsák messec, čez célu lejtu, na vsak dan premišľovanie Božye lubezni. — Potem Djanie ali žela Božye lubezni, . . te grevinge . . opominanie . . molitou (430—436). Observationes. Orationes. Index (tu je cagar, kai je v' letih Buquah zapopadenu (437—448).